

Výstava Jednoty výtvarných umělců v Rudolfinu

Výstava Jednoty výtvarných umělců v Rudolfinu měla úroveň velmi nízkou. Malířské vtipy a vtipečky, odložené jinde již před desetiletími, dělají se zde s dojemnou setrvačností a s prostoduchostí lepších věcí hodnou. Řada pustých mozků a prázdných srdcí, která nemá, co by pověděla, a maluje jen proto, že se tomu manuálně naučila, rozvěšuje zde plátina poskvrněná podle osvědčených a úspěšných receptů a návodů. Lidé bez distinkce a vkusu, pouzí pustí rutiněři a machři, vykřikují zde hlučně svou pochybnou obratnost a roztírají neúměrně své drobounké zrnko po čtverečných metrech plátina. Vzácností jest již zde slušný, skromný a vkusný zjev, který se nepřepíná a zná úctu, již je si dlužen jako člověk s nesmrtelnou duší. Ale dosti o tomto trapném celkovém rázu: nezashluje si než mlčení.

Nepsal bych vůbec o této výstavě, nebýt zjevu, který ji nese a jenž byl vykřikován s mnohých stran za malířského mesiáše moderní doby, za našeho ozdravovatele ze všech moderních ztřeštěností, za muže, který na svých plecích přenesse zdravý vývoj české malby přes žalostný močál dnešních modernistických poblouzení: *Jakuba Obrovského*.

Přes dvacet plátén tohoto mladého Moravana spojuje tato výstava — počet jistě dostatečný, abys si mohl utvořiti prohloubenější a jasnější soud. Pan Obrovský jest zajisté zjev v mnohém směru hodný pozor a úvahy. Malíř ženské krásy a gracie má opravdu sensibilitu i nervovou pružnost, smyslnou vervu i radost životní, kulturu oka i ruky, distinkci kreslířskou i koloristickou, smysl pro jakési vkusné i poetické aranžmá. Ale to všechno jsou dary i talenty podřadné, které přinášejí sice úspěch, ale jsou na velké nebezpečí vlastní tvůrčí potenci. Pan

Obrovský jest nejednou šťastný a obratný vykořisťovatel cizích method, shrnovatel výsledků celých období malířských. Mluví kultivovanou řečí formovou, která má jedinou chybu: že není jeho výtvozem. Není rovnomocninou jeho veliké sestředěné vůle tvůrčí, jeho vášnivým tvůrčím gestem a písmem, nýbrž ovládnutým výsledkem cizích tvůrčích poměrů ke světu i životu. Pan Obrovský svou výtvarnou řeč tvoří v míře celkem velmi nepatrné: p. Obrovský ji nekonečně víc přejímá a skládá, skládá sice s vkusem i talentem, ale bez té *vyšší nutkavé a typické logiky*, která vyznačuje právě umělce tvůrce.

Pan Obrovský není tvůrce větší formové myšlenky, která by mohla překlenout jako zvon svým akordem větší spatium časové. Pan Obrovský není duch formového *výboje*, a proto neurčí aniž nepředejme vývoj budoucnosti. Pan Obrovský jest jen šťastný eklektik a vkusný epigon, šťastně situovaný dědic, ale ne zakladatel a počátek nového osudného řetězce; člověk rozvahy, rozmyslu, vkusu, práce a aplikace, ale ne muž činu a duchové iniciativy.

Dnes, kdy zapráhají se Mádlové před jeho vůz a provolávají jej novým českým Máněsem, jest nanejvýš včasné a záslužné pověděti klidně, že jest to jen příjemný a nezávazný blud krátkodechého myšlenkového pohodlí. Za dvacet třicet let uvidí se patrně, že p. Obrovský zůstal příjemnou epizodou, která neměla vývojových důsledků, poněvadž byla sama jen důsledkem, součtem jiných sum předchozích; že p. Obrovský byl vkusný, lahodný a příjemný malíř živé obraznosti a velké dovednosti, ale ne tvůrčí duch, který přenesl a spojil vývoj přetržené české tradice umělecké; a že k úkolu tomu scházelo mu právě to unum necessarium: svět nových tvárných myšlenek, vyšší stylová nutnost a výraznost.

Ale jeden dosah, rád bych, aby mělo první větší souborné vystoupení p. Obrovského. Aby nebylo také podceňováno a aby bylo mementem celé řadě mladších umělců v Máněsu. Jest třeba říci zcela otevřeně, že dílo p. Obrovského jest takových kvalit, že by bylo vítáno v rámci výstav Máněsových, že by se tam vyjímalo velmi efektně a že by bylo nebezpečným soupeřem celé řadě umělců, kteří se ženou, aniž jí vždy dosahují tak jistě jako p. Obrovský, za stejně lesklou vnějškovou metou. Průměrné moderní malbě české, které nejde o hlubší a tvrdší výtvarnou

58 formu, o invenci a tvorbu tvárnou, malbě, jež chce jen hladce po evropsku konversovat, vzrostl v díle p. Obrovského nebezpečný nepřítel, jemuž jest tuším souzeno, aby byl bezděky mstitelem mnohého hříchu. Páni Böttingerové, Šimonové, Nechlebové a tutti quanti měli by uvážít, že jsou zde ohroženi na vlastním poli a vlastní zbraní, a nepřeslechnout ukrytého hlasu tohoto případu.

Nová metla na českou literaturu

byla spletena v podobě t. zv. knihovny fondu Zeyerova. Číslo za číslem v ní vychází, co číslo, to práce cenou počtěná, a co číslo, opakuje se totéž divadlo: kritika vrčí a laje, obecenstvo spíná ruce a zapíná kapsy, přátelé počtěncovi zubí se do vousů a autor s laurem na čele stojí tu nějak zkrátka a zmokle. A myslím nebude lépe, pokud nebude tato výborná instituce zneškodněna institucí novou na niž podávám zde skromný návrh. Budiž založen jakýsi, úřední češtinou mluveno, *Vzdorofond*, který by měl přímým účelem odvracet mladé literáty od uveřejňování. Každý, jemuž se dostane ceny, musí před porotou zničit počtěnou sbírku, a rok co rok, pokud se bude zdržovati tisku, budiž mu vyplácena roční remunerace 500 K. Hovořil jsem o svém návrhu se znateli národní duše české, kteří mne ujistili, že nebylo by třeba k tomuto *Vzdorofondu* značnějšího kapitálu: jak znají českou duši, tvrdí, že raději mladý český literát zemře hladem, než by si dal odkoupiti sebedráže svou poukázku na nesmrtelnost sebezpochybnější. Tvrdí, že lid tento založen jest idealisticky — alespoň po některých stránkách.

V Otakaru Hostinském,

který zemřel dne 19. ledna v 63. roce, ztratili jsme vzácného ducha, představitele první heroické generace zakladatelů a budovatelů našeho dnešního podkladu vědeckého i literárního, druha Gebauerova, Gollova, Masarykova. Otakar Hostinský byl nejen opravdový myslitel a pracovník vědecký, odborník vzácných kvalit, byl i víc: byl i moderní osobnost kulturní, muž, jemuž nebyl žádný zájem lidského ducha ani srdce cizí, muž, který dovedl státi za svůj moderní názor celou svou osobou. Herbart, R. Wagner, Semper byli v mnohém učitelé a mistři jeho myšlenky, ale ne jejími vládci a pány: Hostinský domýšlel je často a naplnil nejednou šťastně i podmínku, kterou klade Nietzsche na opravdového žáka: dovedl jíti přes svého učitele a po případě i proti němu. V estetice vyšel ze stejných předpokladů jako Durdík, ale jaký jest rozdíl mezi nimi! Vedle upjatého dogmatika Durdíka, který hledí do minulosti, stojí tu Hostinský s tváří obrácenou k budoucnosti, duch pragmatický a životný. Jest možno, ano jisto, že budoucnost bude jinak pojímána a řešena, než jak ji pojímal a řešil Hostinský, souditi nejeden zjev jinak, než jak jej soudil on, — ale to nezmění nic na jeho významu, aniž ho zeslabí: uslech-